

Т.Т. Голбан, здобувач

Полтавська державна аграрна академія

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

У статті проведено дослідження й здійснено обґрунтування теоретичних, методичних та практичних аспектів щодо розробки основних напрямів удосконалення механізмів державної підтримки інвестиційно-інноваційного розвитку аграрного сектору економіки в умовах інституційних трансформацій. Встановлено, що потреба врахування публічних інтересів зумовлює необхідність втручання держави у процес інноваційно-інвестиційного розвитку аграрного сектору економіки.

Ключові слова: держава, механізм, інвестиційно-інноваційний розвиток, аграрне виробництво, регулювання.

Постановка проблеми. Важливою складовою господарської діяльності в аграрному секторі економіки є інноваційна та інвестиційна діяльність. Виробництво і реалізація інноваційної продукції пов'язані з оновленням основних засобів, що вимагає акумулювання значного обсягу інвестиційних ресурсів. Часовий розрив між моментом інвестування в виробництво інноваційної продукції та отриманням віддачі у вигляді виручки і прибутку вимагає вирішення проблеми управління збалансованим розвитком інноваційної та інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки нашої держави. Необхідною умовою в цьому є вирішення питань удосконалення економічного регулювання інвестиційно-інноваційної діяльності в аграрному секторі з метою забезпечення формування сталого розвитку аграрного виробництва, адаптованого до ринкових умов, досягнення продовольчої безпеки країни. Сучасна аграрна політика в Україні, на нашу думку, не зробила належного позитивного впливу на забезпечення збалансованого та сталого функціонування досліджуваної галузі, на розвиток інвестиційної діяльності, впровадження досягнень науково-технічного прогресу, що негативно проявилось на відтворювальному процесі в аграрному секторі економіки нашої держави.

Аналіз останніх досліджень. Теоретико-методологічні та практичні аспекти інвестиційно-інноваційного розвитку аграрного виробництва досліджувались і висвітлені у роботах багатьох вітчизняних учених, серед яких: В. Аранчій [1], І. Вініченко [2], В. Геєць [3], О. Дацій [4], В. Ільчук [5], І. Ксьонжик [10], О. Лаврук [7], Ю. Лупенко [8], М. Малік [9], Л. Мармуль [10], І. Назаренко [11], В. Плаксієнко [12], П. Саблук [6], В. Федоренко [13], Ю. Хвесик [14], О. Шпикуляк [6], З. Юринець [15] та інших. Разом з тим дослідження специфічних особливостей інвестиційно-інноваційного розвитку аграрного сектору економіки та механізмів його державної підтримки і регулювання в умовах інституційних трансформацій висвітлені не у повній мірі.

Формулювання цілей статі. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних, методичних та практичних аспектів щодо удосконалення механізмів державної підтримки інвестиційно-інноваційного розвитку аграрного сектору економіки в умовах інституційних трансформацій.

Виклад основного матеріалу. В аграрному секторі інноваційний процес виступає стратегічним чинником розвитку економічних відносин, який реалізуються у процесі інвестування, та в кінцевому підсумку орієнтований на отримання економічного ефекту. Він являє собою сукупність послідовних або паралельних процесів щодо змін елементів економічної системи і взаємозв'язків між елементами, спричинених зміною зовнішніх умов, в першу чергу – зміною вимог ринку, спрямованих на формування результатів, які найбільш повно відповідають цим змінам.

Ефективний інноваційно-інвестиційний розвиток аграрного сектору економіки можливий лише завдяки збалансованій реалізації: приватних інтересів учасників інвестиційно-інноваційної діяльності (в забезпеченні конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції та збільшенні розміру прибутку від її реалізації); державно-суспільних інтересів (у підвищенні ефективності економіки країни, аграрного сектору, а також задоволення інших суспільних потреб держави і суспільства). Таким чином, потреба врахування публічних інтересів зумовлює необхідність втручання держави у процес інноваційно-інвестиційного розвитку аграрного сектору економіки.

Відповідно до цього, основними завданнями держави у складних умовах соціально-політичного розвитку суспільства є налагодження ефективного інвестиційно-інноваційного розвитку аграрного сектору економіки за рахунок:

- виявлення інвестиційних можливостей країни та розширення обсягів інвестиційного потенціалу аграрного сектору;

- забезпечення росту привабливості національної економіки та її суспільних сфер діяльності, особливо аграрної;

- удосконалення системи фінансово-кредитних ресурсів з метою посилення рівня інвестиційної діяльності в сільському господарстві;

- збільшення розміру інвестиційних ресурсів за рахунок залучення коштів внутрішніх резервів, іноземних інвесторів та заощаджень громадян [7, с. 131].

Таким чином, формуються основні напрями та принципи державного регулювання інвестиційно-інноваційного розвитку, які повинні бути втілені в засобах державного регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності, серед яких:

- визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку;

- формування нормативно-правової бази у сфері інноваційної та інвестиційної діяльності;

- створення умов для збереження, розвитку і використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу;

- забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва, фінансово-кредитної сфери у розвитку інноваційної та інвестиційної діяльності;

- ефективне використання ринкових механізмів для сприяння інноваційній та інвестиційної діяльності, підтримка підприємництва у науково-виробничій сфері;

- здійснення заходів на підтримку міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферу технологій, захисту вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок;

- фінансова підтримка, здійснення сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної та інвестиційної діяльності;

- сприяння розвитку інноваційної інфраструктури;

- інформаційне забезпечення суб'єктів інноваційної та інвестиційної діяльності;

- підготовка кадрів у сфері інноваційної та інвестиційної діяльності [15, с. 80].

Методи прямого впливу реалізуються за допомогою застосування інструментів нормативно-правового регулювання, організаційного та економічного впливу. Непряме регулювання здійснюється економічними інструментами, набір яких залежить від повноважень і прийняття рішень на різних рівнях управління.

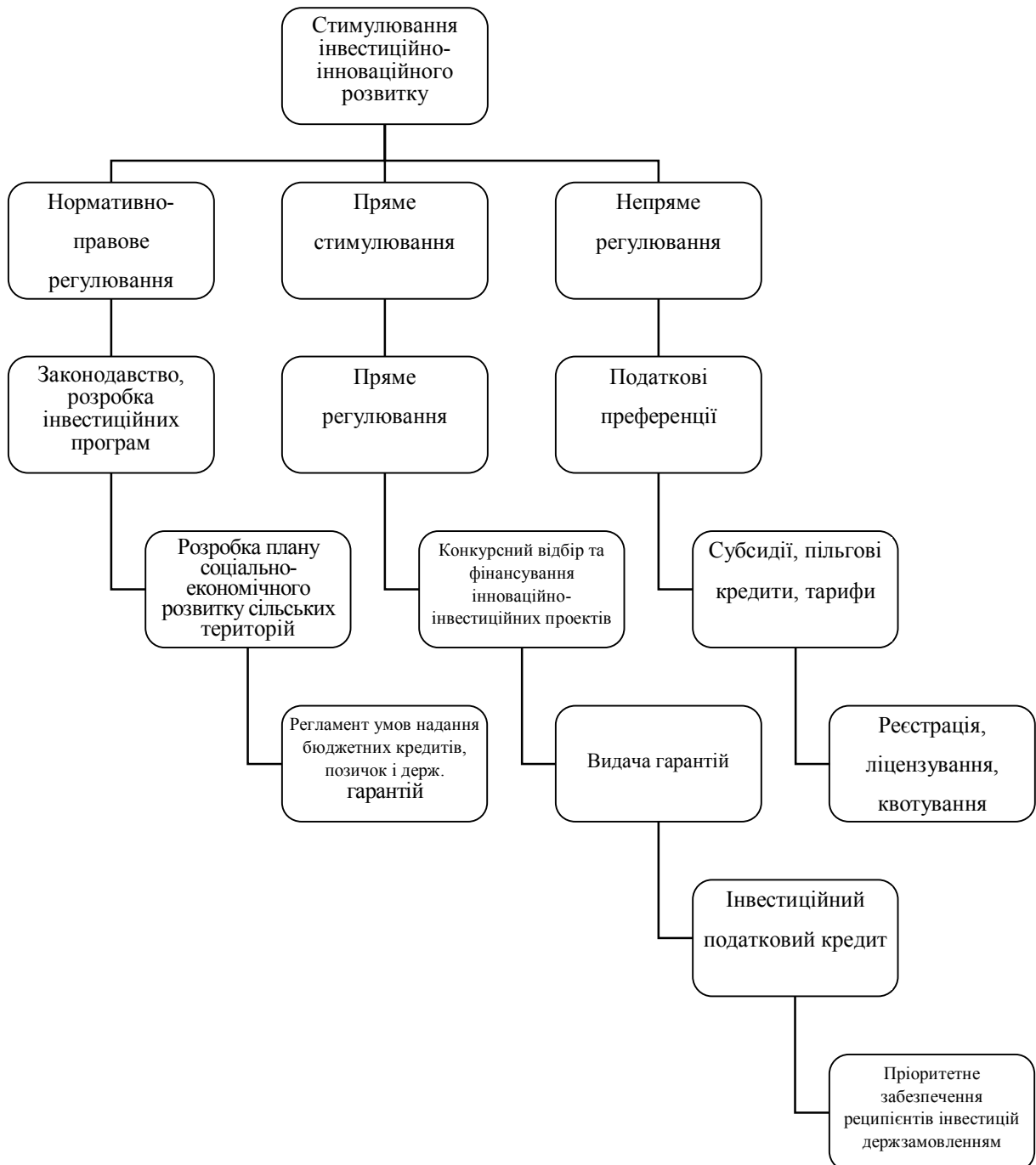
Нормативно-правове регулювання передбачає:

- розробку та прийняття законодавчих (нормативних) і підзаконних актів;

- укладення договорів (інвестиційних, кредитних та інших);

- прийняття інвестиційних програм і контроль над їх виконанням.

З заходів організаційно-управлінського блоку адміністративне регулювання інвестиційно-інноваційної політики передбачає процедури реєстрації, ліцензування, квотування, використання системи заходів обмежувального характеру, управління державною власністю та інші заходи.

Методи впливу на інвестиційно-інноваційний розвиток аграрного виробництва

До інструментів фінансово-економічного регулювання слід віднести

державну підтримку у вигляді надання бюджетних позик, інвестиційних податкових кредитів, гарантій, субсидування відсоткових ставок по кредитах, застосування податкових, інвестиційних та реінвестиційних пільг, надання відстрочки сплати боргу та інше (рис. 1). Державне регулювання інвестиційно-інноваційного розвитку виражається в захисті інвестицій і реалізується через методи стимулювання інвестиційної активності. Вирішальне значення має бюджетно-податкове стимулювання і грошово-кредитне регулювання.

Таким чином, держава, проводячи регулювання інноваційного розвитку та інвестиційних процесів в аграрному секторі, насамперед формує середовище та умови для стимулювання залучення інвестицій в інноваційну діяльність завдяки реалізації комплексу державних гарантій і сукупності інших управлінських заходів.

Відповідно до цього, держава на законодавчому рівні повинна закріплювати та гарантувати суб'єктам інноваційної та інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки:

- фінансове стимулювання інноваційних програм і проектів в аграрному секторі, спрямованих на реалізацію економічної та соціальної політики держави;

- підтримку створення та розвитку суб'єктів інфраструктури інноваційної діяльності в аграрному секторі економіки;

- охорону та захист прав інтелектуальної власності аграрних товаровиробників, захист від недобросовісної конкуренції на продовольчому ринку у сфері інноваційної та інвестиційної діяльності;

- підтримку щодо підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для аграрних товаровиробників та сектору державного управління у сфері здійснення інноваційної та інвестиційної діяльності;

- вільний доступ до інформації про пріоритети державної економічної та соціальної політики у аграрному секторі, про інноваційні потреби та результати науково-технічної діяльності у цій галузі, крім випадків, передбачених законом [15, с. 80].

Висновки. Державна підтримка інвестиційно-інноваційного розвитку аграрного сектору економіки повинна бути спрямована на:

- активізацію лізингової діяльності, що дозволить знизити рівень обмеженості фінансових ресурсів, здійснювати лізингові платежі за фіксованим графіком і спрощеним договірними умовами й схемами, зблизити інтереси держави та лізингових компаній, створити оптимальні економічні й правові умови для зниження ризиків та підвищення економічної ефективності аграрного виробництва;

- розвиток системи земельно-іпотечного кредитування в сільському господарстві;
- надання бюджетних позик, інвестиційних податкових кредитів, субсидування відсоткових ставок по кредитах;
- пільгове оподаткування;
- формування державної програми розвитку інфраструктури сільських територій та ринку сільськогосподарської техніки.

Реалізація даних пропозицій забезпечить: підвищення інвестиційної привабливості аграрного сектору економіки; збільшення інвестиційної активності аграрних підприємств; залучення інвестицій в пріоритетні для розвитку аграрного сектору сфери економічної діяльності; підвищення обсягу виробництва конкурентоспроможної та наукоємної продукції в загальному обсязі виробництва, розвиток інноваційної сфери діяльності, стійкість відтворювального процесу в аграрному секторі економіки.

Бібліографічний список.

1. Аранчій В.І. Ефективність використання основних засобів на підприємствах аграрного сектору та напрями її підвищення / В.І. Аранчій, О.П. Зоря, Д.С. Аранчій, В.В. Михайленко. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. – Вип. 3. – Полтава: ПДАА. – 2011. – Т.1. – С. 21-25.
2. Вініченко І.І. Інвестиційна діяльність сільськогосподарських підприємств: монографія [текст]. – Донецьк: Юго-Восток, 2010. – 444 с.
3. Геєць В.М. Національна інноваційна система та інноваційно-інвестиційна діяльність. В кн.: Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / за ред. акад. НАН України В.М. Геєця. – К.: Ін-т екон. прогнозів, 2013. – С. 345-385.
4. Дацій О.І. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності в агропромисловому комплексі України. *Проблеми інвестиційно-інноваційного розвитку*. 2011. № 1. С. 65-76.
5. Ільчук В. Шмопер Т. Інноваційно-інвестиційна діяльність АПК: сучасний стан і проблеми розвитку. *Agricultural and resource economics: international scientific e-journal*. – 2017. – Vol. 3. – № 1. – С. 108-118.
6. Інноваційна діяльність в аграрній сфері: інституціональний аспект: монографія / П.Т. Саблук, О.Г. Шпикуляк, Л.І. Курило та ін. К.: ННЦ ІАЕ, 2010. – 706 с.
7. Лаврук О.В. Державна політика сприяння інвестиційного забезпечення розвитку тваринництва України. *Інвестиції: практика та досвід*. – 2019. – № 4. – С. 130–134.
8. Лупенко Ю.О. Лупенко Є.І. Інвестування розвитку сільського

господарства. *Економіка АПК*. – 2008. – № 12. – С. 59-62.

9. Малік М.Й. Інноваційна діяльність як складова стратегії підвищення конкурентоспроможності агропромислового виробництва. *Економіка АПК*. 2005. № 5. С. 155.

10. Мармуль Л.О. Ксьонжик. І.В. Інвестування інноваційного розвитку харчових і переробних підприємств: монографія. – Миколаїв, 2011. – 153 с.

11. Назаренко І.М. Аналіз інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств регіонів України. *Проблеми економіки*. 2015. – № 4. – С. 136-143.

12. Плаксієнко В.Я. Формування інвестиційного клімату в підприємствах аграрного сектору України. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*, 2011. – № 2. – С. 202-206.

13. Федоренко В.Г. Основи інвестиційно-інноваційної діяльності: навч. посібник. – К.: Алеута, 2004. – 431 с.

14. Хвесик Ю.М. Інвестиції в аграрний сектор: пріоритети та механізми нарощення. *Інвестиції: практика та досвід*. – 2016. – № 22. – С. 5-8.

15. Юринець З.В., Петрух О.А. Державне регулювання та фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. – 2019. – № 12. – С. 79-82.

Голбан Т.Т. Государственная поддержка инвестиционно-инновационного развития аграрного сектора экономики.

В статье проведено исследование и осуществлено обоснование теоретических, методических и практических аспектов по разработке основных направлений совершенствования механизмов государственной поддержки инвестиционно-инновационного развития аграрного сектора экономики в условиях институциональных трансформаций. Установлено, что потребность учёта общественных интересов вызывает необходимость вмешательства государства в процесс инновационно-инвестиционного развития аграрного сектора экономики.

Ключевые слова: государство, механизм, инвестиционно-инновационное развитие, аграрное производство, регулирование.

Holban T.H. State support of investment and innovation development of the agrarian sector of the economy. In the article the research and the substantiation of theoretical, methodical and practical aspects concerning the development of the main directions of the state support mechanisms improvement of investment and innovation development of the agrarian sector of the economy under the conditions of the institutional transformations were

carried out. It has been established that the need to take into account the public interests makes the necessity of the state interference in the process of innovation and investment development of the agrarian sector of the economy. According to this the main tasks of the state under the difficult conditions of social and political development of society are the establishment of effective investment and innovation development of the agrarian sector of the economy at the expense of identification of the country's investment opportunities and expansion of the volumes of the agrarian sector investment potential; ensuring the growth of the attractiveness of the national economy and its social spheres of activity, especially the agrarian sector; improvement of the financial and credit resources system in order to increase the level of investment activity in agriculture; and increasing the size of the investment resources by attracting the funds from the domestic reserves, foreign investors and the citizens' savings. It has been determined that the state support of investment and innovation development of the agrarian sector of the economy should be aimed at reinforcing the leasing activities which will enable to reduce the level of the limited financial resources, make the lease payments to be on a fixed schedule and under the simplified contractual conditions, bring together the interests of the state and leasing companies, create the optimal economic and legal conditions for reducing the risks and increasing the economic efficiency of the agrarian production. It also should be aimed at developing the system of land-mortgage lending in agriculture; at providing the budget loans, investment and tax credits, at subsidizing the interest rates on the loans, preferential taxation; forming the state program of the rural areas infrastructure and market of agricultural machinery development. On the basis of the conducted research it has been established that the implementation of the given proposals would ensure the increase in the investment attractiveness of the agrarian sector of the economy; increase in the investment activity of the agrarian enterprises; attraction of investments into the sphere of economic activity which are priority for the agrarian sector development; increase in the production of competitive and science-intensive products in the total volume of production; development of the innovative sphere of activity, and stability of the reproduction process in the agrarian sector of the economy.

Key words: state, mechanism, investment and innovation development, agrarian production, regulation.

Стаття надійшла до редакції: 11.02.2019 р.